

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

Державного податкового університету

Дмитро СЕРЕБРЯНСЬКИЙ

« 26 » жовтня 2024 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ**

**при вступі на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти
на основі ступеня магістра (ОКР спеціаліста)
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок
освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Ірпінь – 2024

ЗМІСТ

	Стор.
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ПРОГРАМА	6
МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ	6
1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці	6
1.2. Державні фінанси	7
1.3. Бюджет, його доходи та видатки	8
1.4. Бюджетний устрій і бюджетна система. Бюджетний процес	10
1.5. Податки і податкова система	11
1.6. Фінансовий ринок	12
1.7. Корпоративні фінанси	13
1.8. Фінанси домогосподарств	15
1.9. Міжнародні фінанси	15
1.10. Фінансова безпека	17
1.11. Світова фінансова думка	18
МОДУЛЬ 2. БАНКІВСЬКА СПРАВА	18
2.1. Гроші, їх сутність та роль в економіці	18
2.2. Кредит, його сутність та роль в економіці	20
2.3. Банки і банківська діяльність	21
МОДУЛЬ 3. СТРАХУВАННЯ	21
3.1. Страхування, його сутність і роль в економіці	21
3.2. Страховий ринок	22
3.3. Страхова діяльність	23
МОДУЛЬ 4. ФОНДОВИЙ РИНОК	23
4.1. Роль та функції фондового ринку в економічних процесах	23
4.2. Цінні папери та їх класифікація	24
4.3. Суб'єкти фондового ринку	24
4.4. Регулювання та ціноутворення на фондовому ринку	
СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ ТА КРИТЕРІЇ	25
ОЦІНЮВАННЯ	
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії) галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» розроблена на основі чинної освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки доктора філософії.

Мета вступного фахового випробування зі спеціальності — відбір до навчання в аспірантурі осіб, які продемонстрували найвищий рівень засвоєння фундаментальних та прикладних знань та вмінь, отриманих в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» і «спеціаліст» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Головними завданнями фахового вступного випробування є: виявлення необхідних компетентностей для успішного проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування; розширення наукового світогляду; оволодіння знаннями, необхідними для проведення досліджень; розширення загального кругозору (філософського, психолого-педагогічного, методологічного тощо); розвиток інноваційного мислення, творчих (креативних) здібностей, здатності здійснювати самостійне оригінальне дослідження, здатності до самомотивації та само оцінювання; оволодіння досвідом творчої пошукової інформації; оперування інформацію зі спеціальності, генерування нових ідей, знаходження оптимальних шляхів вирішення проблем наукового характеру та прогнозування наслідків; удосконалення інтелектуальних і пізнавальних здібностей.

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії вступники до аспірантури повинні мати ступінь магістра (або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі загальних нормативних та спеціалізованих фахових дисциплін, що передбачені навчальними планами зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Програма фахового вступного випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в аспірантурі Державного податкового університету з метою здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Програма має міжпредметний характер з охопленням ключових аспектів відповідних навчальних дисциплін. Модулі програми, зокрема «Фінанси», «Банківська справа», «Страхування» та «Фондовий ринок», відповідають компетенціям, для виконання яких має бути підготовлений магістр (спеціаліст). Порядок проведення вступного фахового випробування визначається Правилами прийому до аспірантури Державного податкового університету у 2024 році.

Програма фахового вступного випробування складається з пояснювальної записки, змісту фахових вступних випробувань з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, критеріїв оцінювання результатів фахового вступного випробування, списку рекомендованих джерел.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ

1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці

Предмет науки про фінанси. Фінанси як специфічна сфера суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів. Генезис та еволюція фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна й історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Макро- і мікрорівень фінансів. Національні та міжнародні фінанси.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансів. Поняття та терміни у фінансовій науці. Внутрішня структура фінансів і логічна послідовність їх наукового пізнання. Вихідні, первинні, прості і складні фінансові категорії. Виділення вихідної фінансової категорії як визначальна передумова у розкритті сутності фінансів. Податок – вихідна фінансова категорія державних фінансів. Акція – вихідна категорія корпоративних фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Функції фінансів як виявлення сутнісних ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу та перерозподілу вартості національного продукту. Роль фінансів у розподілі і перерозподілі вартості національного продукту, оптимальному розміщенні фінансових ресурсів, оптимізації співвідношення між індивідуальним і суспільним споживанням у трансформації доходів у заощадження, а заощаджень у інвестиції. Контрольна функція. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій. Дискусійні питання щодо сутності та функцій фінансів.

Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання соціально-економічного розвитку. Роль фінансів у забезпеченні сталого економічного розвитку.

Поняття фінансової системи та теоретичні основи її побудови. Правові та організаційні основи фінансів. Верховенство права як об'єктивний чинник розвитку фінансів. Норми фінансового права. Сутність норм фінансової регламентації. Державне регулювання фінансових відносин. Права законодавчих, виконавчих та судових органів державної влади щодо загального управління фінансовими потоками. Оперативне управління фінансами, його суб'єкти. Управлінські функції фінансових органів, розмежування функцій між ними. Фінансові інститути, їх функції та роль.

Фінансова політика як складова економічної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання та принципи фінансової політики. Фінансова стратегія і тактика. Обумовленість фінансової політики політичним курсом та економічною концепцією розвитку країни. Пріоритети фінансової політики.

Макрофінансова стабілізація та стимулювання економічного зростання. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин, його роль у реалізації фінансової політики. Складові елементи фінансового механізму. Кількісні та якісні параметри фінансового впливу на соціально-економічний розвиток. Фінансове регулювання, його методи та інструменти.

Фінансове планування та прогнозування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів, їх характеристика. Фінансовий контроль. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Фінансовий моніторинг. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.

1.2. Державні фінанси

Поняття державних (публічних) фінансів. Державні фінанси як фінансова категорія. Склад і структура державних фінансів. Державний бюджет, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств. Система державних фінансів за їх ієрархічним рівнем: загальнодержавні та місцеві фінанси.

Державні доходи і державні видатки як основоположні категорії державних фінансів. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Податки як головний (основне джерело доходів держави) дохід держави. Державні позики як антиципація податків. Неподаткові доходи держави. Доходи від власності і підприємницької діяльності, доходи від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Державні фінанси як інструмент регулювання економіки. Проблеми розвитку державних фінансів на сучасному етапі економічного розвитку. Державний фінансовий менеджмент.

Бюджет як основний фінансовий план держави, головна ланка в системі державних фінансів. Функції держави у формуванні бюджету. Багатогранність бюджету держави як суспільного явища, його економічний та матеріальний зміст і форми прояву. Роль і місце бюджету в перерозподілі вартості ВВП і забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Склад структура і динаміка дохідної та видаткової частини бюджету держави. Економічна природа, причини виникнення, соціально-економічні наслідки та види бюджетного дефіциту. Управління бюджетним дефіцитом: фінансово-правові та процедурні аспекти. Бюджетна централізація ВВП та її межі. Об'єктивна тенденція зростання бюджетної централізації ВВП, чинники, що їй протидіють. Бюджетні потоки та управління ними. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.

Необхідність створення і призначення державних цільових фондів, принципи їх організації та види. Джерела формування доходів і напрямки видатків державних цільових фондів, управління їх коштами.

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні фінансових ресурсів держави та покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного

кредиту від банківського. Види державного кредиту. Внутрішні та зовнішні державні запозичення. Кредитори держави на внутрішньому і зовнішньому фінансових ринках. Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація внутрішніх державних позик. Спрямування частини вкладів населення у державний кредит. Казначейські позики. Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових організацій. Міжурядові позики та комерційні запозичення на зовнішніх фінансових ринках.

Державний борг. Види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування. Боргова залежність держави, її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави. Управління державним боргом і його обслуговування. Борговий ризик-менеджмент.

Місцеві фінанси, їх склад та роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань. Фінансові ресурси місцевих органів влади та місцевого самоврядування. Їх функції та роль. Принципи організації місцевих фінансів та склад місцевих фінансових інститутів. Нормативно - правове регулювання місцевих фінансів.

Фінансова політика органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади. Тенденції формування та склад доходної бази місцевих бюджетів. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Право податкової ініціативи місцевих органів влади. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів.

Політика органів місцевого самоврядування у сфері місцевих запозичень. Місцеві позики. Обслуговування боргу місцевих рад. Проблеми зміцнення доходів місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства. Особливості фінансів підприємств комунального господарства. Особливості діяльності житлово-експлуатаційного комплексу. Управління місцевими фінансами.

1.3. Бюджет. Бюджетна система

Економічна сутність, призначення та функції бюджету. Фактори, що впливають на формування та виконання бюджету. Нормативно-правове забезпечення функціонування бюджетної системи України. Бюджетна класифікація: сутність, характеристика та призначення.

Поняття, структура та принципи побудови бюджетної системи України. Права та повноваження суб'єктів бюджетного процесу. Бюджетний процес та бюджетний регламент. Правова регламентація процесу формування бюджету. Органи оперативного управління бюджетом, їх права та повноваження.

Доходи бюджету: сутність та класифікація. Склад та структура податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Склад та структура неподаткових надходжень та доходів від операцій з капіталом до Зведеного бюджету України. Трансферти та їх роль у формуванні доходів бюджетів різних рівнів. Склад і структура доходів місцевих бюджетів. Форми взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Надходження та доходи Державного бюджету України. Методи формування доходів бюджету. Зовнішні джерела формування доходів бюджету. Структура міжбюджетних трансфертів: сучасні зміни та тенденції.

Видатки бюджету: економічна сутність та класифікація. Склад та структура видатків Державного бюджету України. Видатки місцевих бюджетів. Витрати та видатки бюджету. Чинники впливу на визначення напрямів витрачання бюджетних коштів. Розмежування видатків бюджету на здійснення повноважень. Бюджетне фінансування: форми та методи.

Економічна сутність бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Вплив бюджетного дефіциту на економіку. Концепції збалансування бюджету та їх економічний зміст. Класифікація бюджетного дефіциту. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Монетизація дефіциту бюджету та її наслідки для економіки країни. Спеціальні фіскальні правила щодо обмеження дефіциту бюджету.

Державний борг, причини його виникнення та зростання. Види державного боргу та джерела його погашення. Внутрішні державні запозичення та їх форми. Особливості здійснення місцевих запозичень в Україні. Чинники, що негативно вплинули на величину державного боргу України. Наслідки державного боргу для економіки держави. Специфіка управління внутрішнім та зовнішнім державним боргом. Методи управління державним боргом.

Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації. Концепції бюджетного унітаризму та бюджетного федералізму. Бюджетне регулювання, його цілі та методи. Інструменти міжбюджетних відносин. Види фіскальних дисбалансів та способи їх усунення. Фінансове вирівнювання: сутність та методи регулювання. Форми руху бюджетних ресурсів у процесі міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти та їх види.

Соціальні видатки бюджету: склад, структура та причини зростання. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Видатки бюджету на освіту: форми та методи фінансування. Видатки бюджету на охорону здоров'я: структура та форми фінансування. Видатки бюджету на духовний та фізичний розвиток.

Напрями витрачання та форми фінансування бюджетних видатків на економічну діяльність держави. Структура видатків на національну оборону та їх класифікація. Видатки бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Видатки бюджету на загальнодержавні функції: склад та причини зростання.

1.4. Бюджетний менеджмент

Сутність та складові бюджетного менеджменту. Органи управління бюджетом. Методи і принципи формування доходів бюджету. Класифікація видатків бюджету. Форми бюджетного фінансування. Поточний бюджет і бюджет розвитку: сутність і призначення. Сутність кошторисного фінансування.

Міністерство фінансів України: завдання та функції. Державна казначейська служба України: призначення та структура. Функції органів Державної казначейської служби України.

Сценарії розвитку економіки при формуванні бюджету та їх характеристика. Бюджетне планування: сутність та призначення. Стратегічні й тактичні завдання процесу бюджетного планування. Бюджетні резерви: сутність та напрями фінансування витрат держави. Методи бюджетного планування. Особливості формування Державного бюджету України за програмно-цільовим методом.

Основні етапи складання та розгляду проекту Державного бюджету України. Порядок затвердження Державного бюджету України. Обмеження для видатків нового бюджетного періоду у разі несвоєчасного прийняття Закону про Державний бюджет. Механізм планування доходів бюджету (у розрізі основних видів податків).

Форми фінансового забезпечення розвитку економіки. Форми кошторисів та їх характеристика. Види кошторисів, що застосовуються в бюджетному плануванні. Сутність бюджетних призначень та бюджетних асигнувань.

Органи, що забезпечують виконання дохідної частини бюджету та механізм їх взаємодії. Сутність та види системи касового виконання бюджету. Етапи становлення казначейської системи касового виконання бюджету в Україні. Основні причини переходу на казначейську систему касового виконання бюджету в Україні. Сутність банківської системи касового виконання бюджету. Сутність казначейської системи касового виконання бюджету.

Характеристика функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету. Характеристика економічної класифікації видатків бюджету. Характеристика відомчої класифікації видатків та кредитування бюджету. Характеристика програмної класифікації видатків та кредитування бюджету. Бюджетне фінансування: сутність та принципи. Форми та методи бюджетного фінансування.

Характеристика системи бюджетного обліку. Первинні документи та їх класифікація. Системи і форми обліку. Звітність розпорядників коштів та види бюджетної звітності. Порядок та строки подання періодичної звітності про виконання бюджету вищим виконавчим органам. Порядок подання і затвердження річної звітності про виконання бюджету.

Види бюджетного контролю залежно від суб'єктів, які ініціюють і здійснюють контроль, та їх характеристика. Форми бюджетного контролю залежно від способу його здійснення та їх характеристика. Основні функції органів державного фінансового контролю у процесі бюджетного планування. Види ревізій та їх характеристика. Сутність бюджетного контролю та його завдання.

Структура та функції Державної фінансової інспекції України. Основні завдання та функції органів Державної аудиторської служби України. Причинна обумовленість створення Рахункової палати в Україні. Основні завдання Рахункової палати. Склад і структура Рахункової палати. Структура та головні завдання Державної фіскальної служби України

1.5. Податки і податкова система

Податок як вихідна категорія державних фінансів. Сутність податків, їх функції та роль. Історичний розвиток форм оподаткування. Податки та інші форми платежів до бюджету – плата, внески і відрахування, збори. Основні напрями регулювання економіки за допомогою податків.

Елементи системи оподаткування. Види податкових ставок та методи їх побудови. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді та процентні ставки. Види процентних ставок. Податковий кредит, податкова знижка, податкове зобов'язання. Класифікація податків.

Податкова система, її структура. Основні етапи становлення та розвитку податкової системи України. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах. Необхідність реформування податкової системи.

Сутність податку на додану вартість (ПДВ), його зародження, розвиток і роль у формуванні доходів Державного бюджету України. Порядок обчислення і сплати ПДВ. Проблематика і дискусійні питання ПДВ в Україні. Акцизний податок в Україні як форма специфічних акцизів, його недоліки і переваги, порядок обчислення і сплати. Перелік підакцизних товарів в Україні. Адвалерні та специфічні ставки акцизного податку.

Мито в Україні. Митна політика та її цілі. Платники мита і об'єкт оподаткування. Порядок визначення митної вартості. Види процентних ставок мита: преференційні, пільгові, повні.

Прибуткове оподаткування як основна сучасна форма прямого оподаткування, його роль у регулюванні економіки та види. Податок на прибуток підприємств. Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Порядок обчислення і сплати податку на прибуток. Методи нарахування амортизації та групи основних засобів і нематеріальних активів, що визначені у Податковому кодексі України.

Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування, його бюджетоутворююче значення. Переваги і недоліки прибуткового оподаткування громадян. Оподаткування пасивних доходів.

Рентні платежі. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Рентна плата за спеціальне використання води. Рентна плата за

спеціальне використання лісових ресурсів. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.

Місцеві податки і збори в Україні. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення ставок місцевих податків і зборів. Податок на майно та його складові. Єдиний податок. Групи платників єдиного податку та ставки.

Сутність і складові податкового менеджменту. Облік платників податків. Розстрочка та відстрочка податкових зобов'язань платника. Податковий борг (недоїмка). Оскарження дій податкових органів. Податкова амністія: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні.

1.6. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок, його функції і роль. Фінансовий ринок як сфера руху позичкового капіталу. Кругообіг позичкового капіталу на фінансовому ринку. акумуляція заощаджень, їх трансформація в інвестиції. Сегменти фінансового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок цінних паперів та кредитний ринок. Ринок похідних та структурованих фінансових інструментів. Валютний ринок. Суб'єкти фінансового ринку. Місце і роль держави на фінансовому ринку.

Фінансові інструменти та їх види. Стандартизовані та нестандартизовані фінансові інструменти. Цінні папери як вид фінансових інструментів, їх економічна та правова природа. Цінний папір як фінансова вимога. Цінний папір як носій майнових та інших прав інвестора. Документарна та бездокументарна форма випуску фінансових інструментів. Фінансові інновації.

Особливість ринку грошей як ринку короткострокових високоліквідних фінансових активів. Функції грошового ринку. Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Ринок банківських позичок як ринок короткострокових та середньострокових позичок для фінансування оборотного капіталу. Інструменти ринку грошей. Вексель як дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку.

Ринок пайових цінних паперів. Акція як титул власності (частка в статутному капіталі). Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Методи розміщення. Основні показники, що використовуються для характеристики акцій. Дохід (чистий прибуток) на акцію. Коефіцієнт сплати дивідендів. Курс (ціна) акції.

Ринок боргових цінних паперів. Облігації та їх класифікація. Ринки державних і корпоративних облігацій. Муніципальні облігації та їх особливості. Основні показники, що використовуються для характеристики облігацій. Дохідність і рейтинг облігацій.

Ринок похідних фінансових інструментів. Учасники ринку та мотивація їхньої участі. Хеджування та спекуляція. Види похідних фінансових інструментів. Стандартизовані та нестандартизовані похідні фінансові інструменти. Форвардні

контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти, їх значення. Ф'ючерсні біржі. Роль розрахункової палати біржі. Фінансові ф'ючерсні контракти. Опціони та їх особливості. Американський та європейський опціони, опціон на купівлю і на продаж. Опціони на акції, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Контракти «своп». Процентні свопи. Валютні своп». Варанти, права власників.

Ціноутворення на фінансовому ринку. Фундаментальний і технічний аналіз, їх методи та значення для вивчення ринку і прийняття рішень.

Види організаційно-оформлених фінансових ринків. Фондова біржа. Методи визначення біржових цін. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Фондові індекси та їх значення.

Сутність, призначення і роль ринку фінансових послуг. Фінансове посередництво як основа ринку фінансових послуг. Види і роль фінансових посередників, їх класифікація. Депозитні та недепозитні фінансові посередники. Допоміжні фінансові корпорації. Учасники Національної депозитарної системи України. Торгівці цінними паперами, види їх діяльності. Фінансові інститути як інституційні інвестори, їх інвестиційна політика. Державне регулювання ринку фінансових послуг: види та форми. Органи регулювання та нагляду на ринку фінансових послуг. Саморегулівні організації та об'єднання професійних учасників.

1.7. Корпоративні фінанси

Сутність корпоративних фінансів та принципи їх організації. Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності. Фінансовий менеджмент як система управління корпоративними фінансами.

Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Форми безготівкових розрахунків та їх використання в діяльності підприємств. Готівкові грошові розрахунки на підприємстві, їх організація та сфера застосування. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Економічні та фінансові санкції у системі грошових розрахунків і платежів.

Фінансові ресурси підприємств, їх сутність та призначення. Джерела формування фінансових ресурсів на мікрорівні. Розміщення фінансових ресурсів підприємств. Ефективність використання фінансових ресурсів. Економічна сутність капіталу акціонерного товариства. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Структура капіталу акціонерного товариства. Власний капітал і його формування. Статутний капітал. Пайовий капітал. Додатковий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток. Управління формуванням власного капіталу підприємства. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління кредиторською заборгованістю. Управління позичковим капіталом.

Вартість капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Вартість капіталу як міра витратності. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка позик. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція

та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий левередж. Ефект фінансового левереджу. Оптимізація структури капіталу.

Активи підприємства, їх склад і структура, оцінка. Зміст управління необоротними активами. Управління оновленням основних засобів. Управління фінансуванням необоротних активів. Зміст і задачі управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими коштами. Джерела формування оборотних активів підприємства та шляхи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів.

Грошові фонди підприємств їх склад та призначення. Грошові надходження підприємств. Грошові потоки, їх види та класифікація. Управління грошовими потоками суб'єктів підприємництва. Доходи підприємств, їх сутність і склад. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Фактори, які впливають на формування прибутку. Рентабельність, її сутність, методи обчислення і показники. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Дивідендна політика акціонерного товариства. Нерозподілений прибуток і його використання. Зміст і задачі управління формуванням прибутку. Управління прибутком від операційної діяльності. Аналіз беззбитковості. Максимізація прибутку підприємств. Операційний леверидж. Сутність і задачі управління розподілом прибутку. Вплив на розподіл прибутку організаційно-правової форми організації бізнесу. Управління використанням чистого прибутку.

Сутність і види інвестицій підприємств. Формування інвестиційної політики підприємств. Форми реальних інвестицій і особливості управління ними. Капітальні вкладення. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Фінансова інвестиційна діяльність підприємства. Управління фінансовими інвестиціями. Формування інвестиційного портфеля. Оцінка привабливості та дохідності об'єктів вкладень підприємств.

Економічна сутність фінансових ризиків в діяльності підприємств. Основні види фінансових ризиків. Фактори, що впливають на рівень фінансових ризиків. Визначення рівня ризику та його впливу на фінансовий стан підприємства і на його прибутковість. Зміст управління фінансовими ризиками. Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків в фінансовій діяльності підприємств. Страхування ризиків. Мінімізація ризиків.

Характеристика фінансової звітності підприємства. Зміст і задачі аналізу фінансових звітів. Система показників оцінки фінансового стану підприємства. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Методи діагностики фінансової кризи на підприємстві. Система попереднього реагування на загрозу банкрутства і комплекс упереджувальних заходів. Фінансова санація підприємства в системі антикризового управління. Менеджмент санації

підприємства, його функції та завдання. Методи фінансування санації підприємства. Управління внутрішніми джерелами фінансування та залученням зовнішніх фінансових джерел. Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємств.

Сутність фінансового планування та його значення в діяльності підприємств. Методи та інструменти фінансового планування. Види фінансових планів, їх характеристика та особливості. Бюджетування в системі фінансового планування. Сутність та значення фінансового прогнозування в діяльності підприємств.

1.8. Фінанси домогосподарств

Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини домогосподарств. Джерела і форми доходів домогосподарств. Структура доходів домогосподарств. Грошові та натуральні доходи. Характеристика сукупних доходів та доходів, що залишаються у розпорядженні домогосподарств. Номінальні і реальні доходи. Фінансова поведінка домогосподарств. Моделі фінансової поведінки. Фінансова грамотність населення. Бюджет домогосподарств. Заробітна плата та її роль у формуванні доходів бюджету домогосподарств. Соціальні гарантії та мінімальні соціальні стандарти. Доходи від продажу продукції підсобного господарства. Вплив держави на формування доходів бюджету домогосподарств.

Споживчі настрої домогосподарств. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощаджень. Домогосподарства на фінансовому ринку. Організовані та неорганізовані готівкові заощадження.

Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Фінансові рішення домогосподарств щодо розміщення доходів. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Поточні та капітальні витрати на споживання. Грошові заощадження.

Інвестиційна діяльність та формування інвестиційного портфелю домогосподарств. Капітальні інвестиції у нерухоме майно, основний капітал, нематеріальні активи. Фінансові інвестиції у цінні папери, корпоративні права, депозити, банківські метали.

Ефективність використання фінансів домогосподарств. План-прогноз реалізації фінансових цілей. Емпіричні спостереження бюджету домогосподарств. Особливості управління фінансами домогосподарств.

1.9. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на міжнародні фінанси. Внутрішня структура міжнародних фінансових відносин: світовий

фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інститути. Регулювання міжнародних фінансових відносин. Міжнародне право як сукупність міжнародних правових норм регулювання відносин на приватноправовому і публічно правовому рівнях.

Світові фінансові ринки і міжнародні фінансові потоки. Фінансові ризики на міжнародних фінансових ринках. Роль ТНК у розвитку світових фінансових ринків та поглибленні глобалізації і всесвітньої фінансової інтеграції. Міжнародна валютна система, її зв'язки з національними валютними системами. Особливості сучасної міжнародної валютної системи. Валютний ринок, його регулювання. Валютний курс як вартісна категорія. Формування валютного курсу. Міжнародні розрахунки, їх балансування в національних платіжних балансах. Зміст і структура платіжного балансу. Особливості платіжного балансу і його регулювання в Україні. Міжнародні і регіональні фінансові інститути, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем.

Фінансові центри. Офшорні зони, їх особливості.

Проблеми і протиріччя інтегрування України в світову фінансову систему. Обмеженість внутрішніх ресурсів і необхідність залучення іноземних інвестицій. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями і перспективи його розвитку.

Фінанси ЄС – сучасна форма наддержавних фінансових відносин. Бюджет ЄС, його призначення і особливості. Організація бюджетного процесу. Єдина аграрна політика. Регіональна політика ЄС. Фінансування програм подолання міжрегіональних диспропорцій розвитку. Соціальна політика ЄС.

Доходи бюджету ЄС, особливості їх формування. Бюджетні видатки і їх класифікація. Субсидіарний характер бюджетних видатків. Митна політика ЄС. Створення митного союзу. Єдиний зовнішньоторговельний тариф для імпорту з третіх країн. Система колективного протекціонізму щодо захисту внутрішнього ринку ЄС. Нетарифні обмеження імпорту. Створення Європейського валютного Союзу. Взаємодія країн ЄС у формуванні спільної монетарної політики. Наслідки введення євро. Створення єдиного ринку капіталів – захист інвестора, формування умов щодо вільного руху капіталу, товарів, послуг і робочої сили. Регулювання ринку капіталу в ЄС.

Фінансові проблеми ЄС. Програма уніфікації і гармонізації державних фінансів країн-членів ЄС. Гармонізація податків, вирівнювання соціальних видатків. Протиріччя в процесах уніфікації державних фінансів. Проблеми і протиріччя у зв'язку з розширенням складу ЄС.

Проблеми фінансової інтеграції України до Європейського фінансового простору. Співпраця України з Європейським Союзом та його фінансовими інституціями. Питання платоспроможності України. Проблеми ефективності та цільового використання фінансових ресурсів, залучених від міжнародних

фінансових інституцій. Проблеми інтеграції України до світової фінансової системи.

1.10. Фінансова безпека

Поняття фінансової безпеки держави. Фінансова безпека як складова економічної безпеки держави. Внутрішні та зовнішні загрози фінансової безпеки держави.

Бюджетна безпека держави. Виконання законодавчо затверджених показників дохідної та видаткової частини як основа забезпечення бюджетної безпеки. Розміри бюджетного дефіциту та його обмеження. Напрямки досягнення бюджетної безпеки України. Масштаби бюджетного фінансування та проблеми пов'язані з ним. Бюджетні резерви та їх роль у забезпеченні бюджетної безпеки.

Боргова безпека держави. Заборгованість держави: структура та зв'язок з фінансовою безпекою. Система управління державним боргом. Вплив заборгованості держави на її економічну безпеку. Основні напрями підвищення рівня боргової безпеки держави. Вплив заборгованості держави на бюджетну безпеку.

Співвідношення державного боргу і основних макроекономічних показників: загальний обсяг зовнішнього державного боргу до ВВП; платежі з обслуговування державного боргу в обсязі доходів бюджету, загальний обсяг зовнішнього боргу до обсягу річного експорту, платежі з обслуговування зовнішнього боргу до обсягу річного експорту, державний борг на душу населення.

Обсяг внутрішніх і зовнішніх запозичень та їх вплив на фінансову безпеку держави. Фінансова спроможність держави з обслуговування державного боргу. Дефолт.

Грошовий обіг та інфляція. Співвідношення між темпами зростання грошової маси, споживчих цін, ВВП. Рівень інфляції.

Золотовалютні резерви як складова фінансової безпеки держави. Стійкість національної валюти, її курс і конвертованість. Нагромадження необхідного обсягу золотовалютних резервів.

Ефективність фінансового ринку, його зв'язок з фінансовою безпекою держави. Показники ефективності: капіталізація ринку цінних паперів, рівень відсоткових ставок, біржові гарантії угод.

Фінансовий стан реального сектору економіки і фінансова безпека держави. Показники фінансової стабільності підприємств. Конкурентоспроможність вітчизняних товарів як складова фінансової безпеки. Митний захист національного товаровиробника. Податкове планування та його роль в забезпеченні фінансової безпеки держави.

Залежність фінансової безпеки держави від інтеграційних і глобалізаційних процесів у світовій економіці.

1.11. Світова фінансова думка

Методологічні і теоретичні засади фінансової науки. Теорії державних фінансів англійської класичної політекономії (В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо). і видатків як гальмо у нагромадженні капіталу. Розвиток і диверсифікація ринкових відносин, їх вплив на фінансову думку. «Закон розширення державної діяльності», державне стимулювання нагромадження капіталу (німецький економіст А. Вагнер).

Фінансові методи державного регулювання ринкової економіки. Концепція державних фінансів Дж. Кейнса. Розвиток концепції дефіцитного фінансування, вбудованого бюджетного стабілізатор», компенсаційної теорії фінансів, мультиплікатора-акселератора в теоріях кейнсіанської школи.

Маржиналізм, мікроекономічний рівень дослідження фінансів. Демократизація суспільства та її вплив на фінансову науку. Теорії суспільного товару, суспільних благ і суспільного вибору (Е. Ліндаль, К. Віксель, П. Самуельсон, Дж. Б'юкенен). Неокласичні теорії державних фінансів. Обмеження державного втручання в економіку, підвищення його ефективності, зростання інвестицій в людський капітал (Т. Шульц). Монетаристська концепція, пріоритет грошово-кредитної політики, обмеження зростання державних видатків і податків (М. Фрідмен).

Взаємообумовленість і взаємозв'язок фінансових теорій. Кейнсіансько-монетаристський синтез грошово-кредитних методів державного регулювання. Поєднання фіскальної та монетарної політики. Сучасний неокейнсіанський синтез, зв'язок макро- і мікроекономічних методів дослідження в фінансовій науці. Фінансові аспекти в постіндустріальній моделі розвитку: інтелектуальний капітал і інноваційно-інформаційні технології.

Теоретичні дослідження фінансового ринку. Теорія приведеної вартості (І. Фішер). Ризик і ціна капіталу (Г. Марковіц, В. Шарп). Гіпотеза ефективного ринку (Ю. Фама). Поведінкова психологія на фінансовому ринку (Д. Канеман, В. Сміт). Гіпотеза фрактального ринку (Е. Петерс). Теорії корпоративних фінансів. Структура капіталу (М. Міллер).

МОДУЛЬ 2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці

Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як форма реалізації суспільних відносин. Гроші як гроші й гроші як капітал. Роль держави у творенні грошей.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші та неповноцінні гроші. Цінність грошей. Причини й механізм демонетизації золота. Різновиди сучасних кредитних грошей. Електронні гроші. Національні гроші та криптовалюта: можливості співіснування.

Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей за різних їх форм. Вплив зміни вартості грошей на економічні

процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Дискусії щодо функцій сучасних грошей. Роль грошей у ринковій економіці. Якісні властивості грошей. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку в коротко- та довгострокових інтервалах. Еволюція ролі грошей в економіці України.

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування. Основні суб'єкти грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів. Грошовий обіг. Безготівковий та готівковий грошовий оборот, їх співвідношення та механізм регулювання.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот. Грошова база та її структура. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та купівельну спроможність грошей.

Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Об'єкти та інструменти грошового ринку. Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого та опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Критерії сегментації грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит та пропозиція на ринку грошей. Цілі та мотиви попиту на гроші. Чинники, що впливають на попит на гроші. Формування пропозиції грошей і його чинники. Інструменти ринку грошей. Інструменти ринку капіталів.

Сутність та структура грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого й кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України.

Методи прямого державного регулювання грошового обороту та грошового ринку. Заходи фіскальної політики. Заходи у сфері безготівкових платежів. Регулювання готівкових платежів. Заходи грошово-кредитної та валютної політики.

Сутність інфляції. Інфляція попиту та інфляція витрат. Закономірності інфляційного процесу. Вимірювання інфляції. Види та причини інфляції. Особливості монетарної інфляції. Економічні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика. Дефляційна політика. Грошові реформи. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Теорії грошей. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. Трансакційний варіант І. Фішера. Кембриджська версія кількісної теорії.

Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Внесок М. Фрідмена в розробку

монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії. Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців у їхніх поглядах на грошово-кредитну політику в сучасних умовах. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Сутність валюти та її конвертованість. Валютний ринок та його роль в економіці. Класифікація валютних ринків. Чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Валютний курс: його сутність та призначення. Види валютних курсів. Економічні чинники, які визначають валютний курс. Регулятивні інструменти впливу на валютний курс.

Поняття валютної системи та її структура. Валютна політика та механізми її реалізації. Інструменти валютного регулювання. Особливості формування валютної системи в Україні. Поняття платіжного балансу. Сальдо платіжного балансу та його вплив на формування валютного курсу. Золотовалютні резерви.

2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці

Сутність та структура кредиту. Об'єкт та суб'єкти кредиту. Кредитори та позичальники. Загальні передумови та чинники кредиту. Функції кредиту. Стадії руху кредиту. Закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: комерційного, споживчого, державного, міжнародного, банківського.

Позичковий процент: сутність, види, економічні межі та фактори зміни ставки процента. Теорія вибору портфеля активів. Ризикова та строкова структура процентних ставок.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Принципи та методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування: кредитна лінія, револьверний кредит, контокорент, овердрафт. Консорціум не та паралельне кредитування. Споживче кредитування.

Інвестиційне кредитування: сутність, мета та економічна природа. Методи зниження ризиків при інвестиційному кредитуванні. Іпотечне кредитування: зміст, структура та основні компоненти механізму. Іпотечні інструменти.

Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. Роль кредиту у грошовій сфері. Кредитна експансія та її роль у економічному зростанні. Монетарна рестрикція та її значення для стримування інфляційних процесів. Соціальна роль кредиту.

Кредитний ризик і методи управління ним. Засоби захисту від кредитного ризику. Проблеми розвитку кредитних відносин в Україні.

2.3. Банки і банківська діяльність

Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Приватні та державні банки: сутність, порядок створення, організаційна структура, функції.

Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Структура банківських ресурсів. Капітал і фонди банку. Депозити та їх основні види. Недепозитні джерела залучення коштів. Активні операції банків. Основні види активів. Кредитні операції. Інвестиційні операції та їх види. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку. Сутність комісійно-посередницьких банківських операцій. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги.

Поняття ліквідності та платоспроможності банку. Формування резервів для покриття можливих втрат банку від активних операцій. Особливості становлення і розвитку банківської системи в Україні.

Сутність і функції центрального банку. Походження та еволюція центральних банків.

Грошово-кредитна політика центрального банку – сутність, стратегічні, проміжні й тактичні цілі. Основні типи грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики. Тотальна і селективна політика. Таргетування. Грошово-кредитна політика в системі державного регулювання економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту. Реалізація грошово-кредитної політики. НБУ: його завдання, функції та історія розвитку. Грошово-кредитна політика НБУ.

Система банківського регулювання та нагляду. Принципи Базельського Комітету з питань банківського регулювання. Державна реєстрація банків. Ліцензування банківської діяльності. Економічні нормативи, що регламентують діяльність банків. Вимоги до банків щодо формування резервів. Гарантування банківських депозитів. Вимоги НБУ щодо організації банківського кредитування та грошових розрахунків.

МОДУЛЬ 3. СТРАХУВАННЯ

3.1. Страхування, його сутність та роль в економіці

Необхідність страхового захисту. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Державне резервування. Самострахування, його джерела й межі доцільного застосування. Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність і функції страхування. Принципи страхування. Роль страхування в активізації бізнесу, економії коштів, що резервуються на покриття можливих утрат від непередбачених обставин, формуванні й використанні фондів соціального призначення, збільшенні обсягів інвестицій в економіку.

Поняття та ознаки класифікації страхування. Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Види страхування. Класифікація за родом

небезпеки. Класифікація за формами проведення: обов'язкове і добровільне страхування. Класифікація за статусом страхувальника. Класифікація за спеціалізацією страховика.

Поняття ризику в страхуванні: його види. Рівень і частота ризику та розмір шкоди. Управління ризиком. Роль ризик-менеджменту. Активне й пасивне запобігання ризику. Специфіка ризиків у страхуванні майна, відповідальності, в особистому страхуванні. Оцінка страхового ризику. Критерії визначення ціни страхування. Структура та основи розрахунку страхових тарифів.

3.2. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Спеціалізація страховиків. Управління страховими компаніями. Страхові об'єднання (ЛСОУ, МТСБУ, Морське страхове бюро України) та їх функції. Страхові послуги як об'єкт взаємовідносин страховиків і страхувальників. Канали реалізації страхових послуг. Роль посередників – страхових агентів і брокерів. Державне регулювання страхової діяльності. Шляхи наближення законодавчої та нормативної бази страхування в Україні до міжнародних стандартів. Уповноважений орган нагляду за страховою діяльністю та його функції.

Особисте страхування, його соціально-економічне значення та основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування пенсій в контексті здійснюваної в країні пенсійної реформи. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Добровільне індивідуальне і колективне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування: форми й умови його проведення. Страхування майна юридичних осіб (вогневе страхування). Особливості страхування врожаю сільськогосподарських культур та тварин. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів та вантажів. Особливості страхування будівель, тварин та домашнього майна громадян. Страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страховий поліс «зелена картка». Страхування відповідальності за неповернення кредитів. Страхування професійної відповідальності.

Необхідність, сутність і методи перестрахування. Форми проведення перестраховальних операцій. Співстрахування і механізм його застосування.

Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. План маркетингу. Служба маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень. Страхові договори, порядок їх підготовки й укладання. Права й обов'язки сторін. Контроль за виконанням договорів. Вирішення суперечок.

3.3. Страхова діяльність

Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на ведення страхової справи. Формування прибутку страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку. Особливості оподаткування страховиків.

Поняття та значення посилення надійності страховика. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір страхових ризиків. Тарифна політика. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви, їх склад. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, порядок обчислення цих показників.

Інвестиційна діяльність страхової компанії. Інвестиційна політика та стратегія. Принципи розміщення технічних і математичних резервів. Напрями вкладень страхових резервів. Оцінка ефективності страхових інвестицій.

МОДУЛЬ 4. ФОНДОВИЙ РИНОК

4.1. Роль та функції фондового ринку в економічних процесах

Загальносистемні характеристики фондового ринку. Ретроспектива формування концепту впливу фондового ринку на економічне зростання.

Функції фондового ринку у сучасній економічній системі.

Класифікація фондових ринків. Первинний та вторинний ринки. Електронні біржі. Універсальний та неуніверсальні ринки. Ринки державних зобов'язань.

Асиметричність ринкової інформації та проблеми стимулювання. Моральні ризики. Проблема «принципал-агент».

Закони термодинаміки та турбулентність на фондовому ринку. Волатильність фінансових інструментів.

Сучасний стан світового фондового ринку та біржової діяльності. Основні тенденції та напрямки їх розвитку. Становлення та розвиток фондового ринку в Україні.

4.2. Цінні папери та їх класифікація

Цінні папери та їх класифікаційні ознаки. Групи цінних паперів. Цінні папери іноземних емітентів. Депозитарні розписки. Ринок єврооблігацій.

Загальна характеристика та види пайових цінних паперів. Сутність, види та механізм розміщення акцій. Цінні папери інститутів спільного інвестування та сертифікати фондів операцій з нерухомістю. Визначення вартості та дохідності пайових цінних паперів.

Загальна характеристика та види боргових цінних паперів. Рейтингове оцінювання боргових цінних паперів. Визначення вартості та дохідності облігацій.

Визначення вартості та дохідності ощадних (депозитних) сертифікатів і векселів

Іпотечні цінні папери. Основні характеристики іпотечних облігацій і заставних.

Загальна характеристика деривативних цінних паперів. Ф'ючерсні контракти та індексні стратегії. Технології угод з опціонними контрактами

4.3. Суб'єкти фондового ринку

Інвестори та їх стратегії на фондовому ринку. Інституційні, корпоративні та індивідуальні інвестори.

Емітенти та цінні папери, що вони випускають. Первинна та вторинна емісія. Андеррайтинг.

Професійна діяльність на фондовому ринку та її специфіка.

Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами (біржова діяльність). Фондова біржа. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Фондові індекси та їх значення.

Клірингова діяльність та кліринговий механізм. Депозитарна діяльність. Специфіка діяльності зберігачів.

Діяльність з управління активами інституційних інвесторів. Інвестиційна декларація та схеми розміщення активів.

Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю.

Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів. Види недержавних пенсійних фондів. Розміщення активів у системі недержавного пенсійного забезпечення.

4.4. Регулювання та ціноутворення на фондовому ринку

Рівні та форми регулювання суб'єктів фондового ринку.

Державне регулювання та нагляд у сфері діяльності організаторів торгівлі та суб'єктів фондового ринку.

Саморегулювання біржової діяльності. Саморегулювальні організації та об'єднання професійних учасників. Система розкриття інформації суб'єктами фондового ринку.

Ціноутворення на фондовому ринку. Система показників кон'юнктури фондового ринку.

Фундаментальний і технічний аналіз, їх методи та значення для вивчення ринку і прийняття рішень. Графічні картини фондового ринку. Біржові котирування та курси цінних паперів. Визначення теперішньої вартості цінних паперів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у строки та згідно з Правилами прийому до Державного податкового університету у 2024 році.

Фахове вступне випробування проводиться в усній формі.

Складеним вважається фахове вступне випробування, за результатами якого вступник набрав не менше 50% від загальної кількості балів.

Екзаменаційний білет містить 4 завдання, виконання кожного з них оцінюється за шкалою від 0 до 50 балів. Складання вступного фахового випробування максимально оцінюється в 200 балів. Отримані таким чином результати переводяться в оцінку за п'ятибальною системою. При цьому отримані бали оцінюються: 180, 185, 190, 195, 200 балів – «відмінно»; 150, 155, 160, 165, 170, 175, балів – «добре»; результати отримані в діапазоні 100-149 балів – «задовільно». Претенденту, який набрав менше 100 балів, виставляється оцінка «незадовільно».

Вступне фахове випробування перескладанню не підлягає.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектора України до 2025 року URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Банківська безпека : навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Ю. О. Самура, В. А. Сидоренко, В. А. Вареник.К. : Знання, 2019. 237 с.
5. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств. навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
6. Бюджетна система: підручник / І.В. Алексєєв, Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
7. Ваніна Н.М., Грищенко О. В. Ринок цінних паперів: практикум. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 176 с.
8. Варналій З.С. Податкова система: [підручник] / З.С. Варналій, М.В. Романюк. К.: Знання України, 2019. 567 с.
9. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 319 с.
10. Казначейська система: підручник / О.П. Кириленко, П.С. Гринчишин, З.М. Лободіна, В.В. Письменний, В.П. Горин; Західноукр. нац. ун-т; за наук. ред. А.І. Крисоватий, О.П. Кириленко, Т.Я. Слюз. Тернопіль: Західноукр. нац. ун-т. 2020. 362 с.
11. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія.. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
12. Коваленко Ю. М. Управління фінансовими активами [навч. посіб.] К. : Центр навчальної літератури, 2020. 350 с.
13. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування: навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
14. Фінанси: навчальн. посіб. / А. Меглаперидзе. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 420 с.
15. Фінанси, гроші та кредит. Теорія та практика: підручник / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 578 с.
16. Фінансовий ринок : підручник: у 2-х т. / Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелев М. О. та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018.

Допоміжна:

17. Гаватюк Л. С. Фінанси підприємств у схемах і таблицях: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 111 с.
18. Інноватика на фінансових ринках: монографія / за науковою ред. д.е.н., професора С. В. Онишко / Онишко С. В., Коваленко Ю. М., Богріновцева Л. М. та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 466 с.
19. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О.Й, Чубка О.М. Фінанси підприємств: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с
20. Любенко Н. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 262 с.
21. Нікола С. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
22. Мартиненко В.В. Фіскальна політика України в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 390 с.
23. Муніципальні фінанси: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Марія Сидорович. Київ : НаУКМА, 2021. 68 с.
24. Ризики посткризового розвитку фінансового сектору України: джерела, оцінки, інструменти стабілізації. К.: НІСД, 2019. 243 с.
25. Савчук Н.В. Бюджетні пріоритети України у контексті суспільного вибору: монографія. К.: КНЕУ, 2020. 325 с.
26. Фінансові інструменти регіонального розвитку в Україні в умовах децентралізації: монографія / Бедринець М.Д. та ін.; за заг. ред. М.Д. Бедринець. Ірпінь, 2021. 318 с.
27. Фінансова грамотність. Фінанси: що, чому, як. навчальний посібник / авторський колектив. К. 2019. 272с.

Інформаційні ресурси Інтернет:

28. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
29. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
30. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/>
31. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України. URL: <http://www.sts.gov.ua>
32. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
33. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
34. Офіційний веб-сайт [Міністерства економічного розвитку і торгівлі України](http://www.me.gov.ua). URL: <http://www.me.gov.ua>

35. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/index.php?lang=uk>

36. [Національний інститут стратегічних досліджень.](http://www.niss.gov.ua) URL: <http://www.niss.gov.ua>

Міжнародні видання:

37. Global Systemically Important Insurers: Updated Assessment. International Association of Insurance Supervisors. 2019. June 16. 24 p. URL: <http://www.iaisweb.org/page/supervisorymaterial/financial-stability-andmacroprudential-policy-and-surveillance//file/61179/updated-g-sii-assessment-methodology-16june-2019>.

38. Demirgüç-Kunt A., Feyen E., Levin R. The Evolving Importance of Banks and Securities Markets. *Working Paper*. URL: <http://www.nber.org/papers/w18004>

39. Dodd F. What Are Money Markets? *Finance & Development*. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2012/06/pdf/basics.pdf>

40. Fischer S. The Importance of Financial Markets in Economic Growth URL: <http://www.iie.com/fischer/pdf/fischer081103.pdf>

41. Goldstein M. An Evaluation of Proposal to Reform the International Financial Architecture. Monterey, California, 2018. 51 p.

42. Greenspan A. The Map and the Territory: Risk, Human Nature, and the Future of Forecasting. New York: Penguin Press, 2019. 400 p.

43. Stiglitz J. E. Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy. New York: W.W. Norton & Co., 2018. 361 p.

44. Taleb N. N. Antifragile: Things That Gain from Disorder. New York: Random House, 2017. 713 p.